

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tal-4 ta' Ottubru, 2017

Rikors Maħluf Numru 1048/14LM

Panta Retail Limited (C 8615) u wara li din giet imħassra mir-Reġistru tal-Kumpanniji b'riżultat tal-amalgamazzjoni mas-soċjetà Panta Contracting Limited (C 15725), b'digriet tal-25 ta' Mejju, 2017 giet awtorizzata tassumi l-atti minflokha Panta Contracting Limited (C 15725)

vs.

J.V. Investments Limited (C 40283)

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf ipprezentat fid-19 ta' Novembru, 2014 minn **Panta Retail Limited** (minn issa 'l quddiem "is-soċjetà attriċi") u maħluf minn Henry Attard, debitament awtorizzat, li jgħid kif ġej:

1. *Illi s-soċjetà attriċi hija kreditriċi tas-soċjetà konvenuta fl-ammont ta' mija u ħmistax -il elf, seba' mija tmienja u ħamsin Euro punt disgħa u disgħin*

(€115,758.99) rappreżentanti prezz ta' konsenji ta' materjal, merkanzija u provvisti ta' servizzi relatati skont statement hawn anness u immarkat Dok PR1¹;

2. *Illi dan id-debitu għadu dovut sallum stante li ma sarux ebda pagamenti akkont;*
3. *Illi madankollu, ir-rappreżentanti tas-soċjetà konvenuta dejjem aċċettaw ir-responsabbiltà għal ħlas u wiegħdu li l-ħlas ser isir u dan kif ser jiġi ippruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża;*
4. *Illi għalkemm interpellata sabiex tħallas din is-somma anke uffiċjalment, is-soċjetà konvenuta baqgħet inadempjenti u ġie intavolat rikors ġuramentat bin-numru 285/2012/MC fl-istess ismijiet hawn fuq premissi, f'liema proċeduri però is-soċjetà konvenuta giet liberata mill-osservanza tal-ġudizzju ai termni tal-artikolu mija disa u disgħin (199) tal-Kapitolu tmax (12) tal-Liġijiet ta' Malta skont kopja tal-verbal hawn anness u immarkat Dok PR2²;*
5. *Illi għalhekk kellha tigi intavolata din il-kawża odjerna;*

Għaldaqstant is-soċjetà rikorrenti titlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti togħgobha, għar-raġunijiet premissi

1. *tiddikjara illi s-soċjetà attriċi hija kreditriċi tas-soċjetà konvenuta fl-ammont ta' mija u ħmistax il elf, seba' mija tmienja u ħamsin Euro punt disgħa u disgħin (€115,758.99) rappreżentanti prezz ta' konsenji ta' materjal, merkanzija u provvisti ta' servizzi relatati skont statement hawn annessa u mmarkata Dok PR1;*
2. *tikkundanna lis-soċjetà konvenuta tħallas lis-soċjetà attriċi s-somma ta' mija u ħmistax il elf, seba' mija tmienja u ħamsin Euro punt disgħa u disgħin (€115,758.99) kif ukoll bl-imgħax legali fuq l-ammonti individwalment fatturati mid-dati tar-rispettivi fatturi skont kif elenkati fl-istatement hawn anness u immarkat Dok PR1, sal-ġurnata tal-pagament effettiv;*

¹ A fol. 4 tal-proċess, konsistenti fi *statement* b'9 *invoices* datati mit-23.02.07 sat-13.08.08.

² A fol. 5.

Bl-ispejjeż, inklużi dawk tal-ittri uffiċjali tal-21 ta' Jannar, 2009 u tal-4 ta' Frar, 2011 kif ukoll dawk tal-mandat ta' sekwestru kawtelatorju kontra s-soċjetà konvenuta li d-diretturi tagħha huma minn issa inġunti għas-subizzjoni tagħhom.

Rat ir-Risposta Maħlufa tas-soċjetà **J.V. Investments Limited** (minn issa 'l quddiem "is-soċjetà konvenuta") li giet ippreżentata fl-24 ta' Frar, 2015 u maħlufa minn Claude Paris, fejn eċċepiet is-segwent:

- (i) Illi primarjament in-nullità tar-rikors promotur stante li s-soċjetà rikorrenti mhux debitament rappreżentata kif rikjest mill-Memorandum u l-Articles of Association tal-istess soċjetà attriċi u għalhekk ir-rikors promotur mhux maħluf kif trid il-liġi;*
- (ii) Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-eċċezzjoni tar-res judicata, stante li rikorrenti diġà ittentat l-istess proċedura identika;*
- (iii) Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, u in linea preliminari, it-talbiet attriċi huma preskritti ai termini tal-Artikolu 2148(b) ta' Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta;*
- (iv) Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, it-talbiet attriċi huma preskritti ai termini ta' Artikolu 2149 (a) ta' Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta;*
- (v) Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, it-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt u jimmeritaw li jiġu respinti bl-ispejjeż kontra l-istess soċjetà attriċi;*
- (vi) Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost u fil-mertu, is-soċjetà rikorrenti kellha tibgħat quotation għax-xogħol rikjest u dan kellu jiġi kkonfermat permezz ta' purchase order da parti tas-soċjetà esponenti, haġa li qatt ma saret, stante li s-soċjetà esponenti qatt ma ħarġet purchase orders lis-soċjetà rikorrenti;*
- (vii) Illi il-persuna li għamlet l-ordnijiet tal-oġġetti in kwistjoni ma kienetx persuna awtorizzata mingħand is-soċjetà esponenti biex tagħmel ordnijiet u għalhekk l-esponenti qatt ma tista' tiġi mġiegħla tħallas għall-ordnijiet li hija qatt ma għamlet;*
- (viii) Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, is-soċjetà attriċi għandha ġgħib il-prova tal-konsenja u fi kwalsiasi każ, il-persuna li irċeviet il-merkanzija mertu ta' din il-*

kawża ma kienetx hekk awtorizzata mis-soċjetà esponenti biex tirċievi merkanzija għan-nom tagħha;

(ix) Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, is-soċjetà attriċi għandha ġgib provi dwar l-invoices li allegatament ħarġet lis-soċjetà esponenti u dan stante li Dok. PR1, anness mar-rikors promotur, huwa biss Statement of Account u n-numri u r-referenzi indikati fuq l-istess ma jagħmlu l-ebda sens għas-soċjetà esponenti u għalhekk tiriserva li tressaq eċċezzjonijiet ulterjuri wara li tingħata aktar informazzjoni dwar ir-referenzi hemm indikati;

(x) Salv eċċezzjonijiet oħra permessi mil-liġi.

Rat l-atti kollha ta' din il-kawża u tal-kawża fl-istess ismijiet, Rikors Maħluf Nru 285/12MCH, allegati mal-atti ta' din il-kawża b'ordni ta' din il-Qorti tas-16 ta' Marzu, 2015.

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti.

Semgħet ix-xhieda mressqa mill-partijiet.

Rat il-verbal tal-udjenza tas-27 ta' Frar, 2017, fejn il-partijiet ingħataw il-fakultà li jipprezentaw noti ta' sottomissjonijiet.

Rat in-noti tas-sottomissjonijiet tal-partijiet.

Rat id-digriet tal-25 ta' Mejju, 2017 fejn is-soċjetà Panta Contracting Limited (C 15725) giet awtorizzata tassumi l-atti ta' din il-kawża minflok is-soċjetà attriċi Panta Retail Limited (C 8615) li giet imħassra mir-Registru tal-

Kumpanniji b'rizultat tal-amalgamazzjoni mas-soċjetà Panta Contracting Limited (C 15725).

Il-kwistjoni bejn il-partijiet

Permezz ta' din il-kawża is-soċjetà attriċi qiegħda titlob li s-soċjetà konvenuta tiġi ikkundannata tħallasha s-somma ta' €115,758.99 bħala prezz ta' merkanzija konsenjata lilha konsistenti f'materjal tal-elettriku, ilma u *plumbing* li kienu destinati għat-Tuneżija. L-istess pretensjonijiet tas-soċjetà attriċi kienu jiffurmaw il-mertu ta' kawża oħra, Rikors Maħluf Nru 285/12MCH, f'liema proċeduri però s-soċjetà konvenuta giet liberata mill-osservanza tal-ġudizzju ai termni tal-artikolu 199 tal-Kap. 12.

Is-soċjetà konvenuta eċċepiet: (i) in-nullità tar-rikors promotur għax mhux maħluf mir-rappreżentant legittimu tas-soċjetà attriċi; (ii) *ir-res judicata* peress li s-soċjetà attriċi diġà ittentat l-istess proċedura identika; (iii) il-preskrizzjoni ta' tmintax (18) -il xahar skont l-artikolu 2148(b) tal-Kap. 16; (iv) il-preskrizzjoni ta' sentejn skont l-artikolu 2149(a) tal-Kap. 16; (v) li t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt; (vi) li s-soċjetà konvenuta ma għamlet ebda *purchase order* għax-xiri ta' xogħol mingħand is-soċjetà attriċi; (vii) li l-persuna li ordnat il-merkanzija ma kinitx awtorizzata biex tagħmel dan mis-soċjetà konvenuta; (viii) li s-soċjetà attriċi għandha ġġib il-prova li l-persuna li rċeviet il-merkanzija kienet debitament awtorizzata biex tagħmel dan mis-soċjetà konvenuta; (ix) li s-soċjetà attriċi għandha ġġib provi dwar l-

invoices li allegatament ħarġet lis-soċjetà konvenuta u dan stante li Dok. PR1 anness mar-rikors promotur huwa biss *statement of account*.

Provi u riżultanzi

B'digriet ta' din il-Qorti, l-atti tal-kawża, Rikors Maħluf Numru 285/12MCH (minn issa 'l quddiem "l-atti tal-ewwel kawża" jew "il-proċess tal-ewwel kawża"), li kellha l-istess mertu ta' din il-kawża, ġew allegati mal-atti ta' din il-kawża u l-provi miġbura f'dik il-kawża għandhom jitqiesu bħala provi wkoll f'din il-kawża.

Il-*managing director* tas-soċjetà attriċi **Henry Attard**³ xehed illi r-relazzjoni kummerċjali ma' Joseph Paris u ma' J.V. Investments Limited kienet tmur lura għal xi 15, 20 sena. Fl-2007 Paris kien avviċinah biex jixtri xi materjal mingħand is-soċjetà attriċi li kellu bżonn għall-fabbrika li Paris qallu li kienet tas-soċjetà konvenuta. Sa Awwissu tal-2008 Joseph Paris kien ħa xogħol mingħand is-soċjetà attriċi għall-valur ta' €115,758.99.⁴ Ix-xhud jgħid li f'Awwissu 2008 huwa kien ċempel lil Joseph Paris biex iħallsu u dan min-naħa tiegħu talbu jagħtih ftit aktar żmien. Henry Attard jgħid illi l-partijiet kienu ltaqgħu diversi drabi, però s-soċjetà konvenuta kienet dejjem titlob għal aktar żmien għax is-soċjetà konvenuta kienet għaddejja minn diffikultajiet finanzjarji. Sussegwentement Joseph Paris beda jevitah u meta s-soċjetà attriċi baġtet ittra ufficjali lis-soċjetà konvenuta dwar il-bilanċ dovut, il-partijiet kienu

³ Affidavit a fol. 38 tal-proċess tal-ewwel kawża.

⁴ Dan l-*statement of account* ġie esebit flimkien mar-Rikors Maħluf odjern, a fol. 4.

Itaqgħu flimkien mal-avukati rispettivi tagħhom u ftiehm u li jirredigū kuntratt dwar id-debitu dovut, però ma ftiehmux fuq id-data sa meta kellu jsir il-ħlas.

Henry Attard fix-xhieda tiegħu⁵ spjega wkoll li meta kien avviċinah Joseph Paris biex jixtri materjal mingħand il-kumpannija tiegħu li kellu bżonn għall-fabbrika ta' Tuneż, Paris ried iħallas fuq perjodu ta' żmien. Paris kien ħallas parti mis-somma imma kien għad fadal x'jithallas il-bilanċ mertu tal-kawża. Henry Attard jgħid illi waqt il-laqgħa li kellhom mal-avukati tagħhom, Paris kien ammetta s-somma dovuta, però ried aktar żmien biex iħallas.

In kontroezami Henry Attard jgħid⁶ li lil Joe Paris kien ilu jafu minn żmien is-Swan Laundry u jafu wkoll in konnessjoni ma' Denim Services Limited. Fir-rigward tan-negozju mertu ta' din il-kawża, Paris kien qallu li kien qed jidher għas-soċjetà konvenuta. Attard jgħid li huwa ma kienx għamel verifiki dwar min kienu d-diretturi tas-soċjetà konvenuta, però kien qagħad fuq il-kelma ta' Paris għax kien jafdah. Attard spjega illi s-soċjetà konvenuta mhux dejjem kienet tibgħat *purchase orders* għax kellhom arrangament li jew iċempel Joe Paris jew impjegati tas-soċjetà konvenuta biex jagħmlu ordnijiet mal-*istorekeeper* tas-soċjetà attriċi, Vincent Psaila. Mistoqsi dwar l-*invoice* 062454⁷ għalfejn din kienet indirizzata lil Denim Services Limited u mhux lis-soċjetà konvenuta, ix-xhud jispjega li din l-*invoice* tagħmel riferiment għall-*purchase orders* tas-soċjetà konvenuta li jinsabu *a fol.* 44 u *a fol.* 45 tal-proċess tal-ewwel kawża.

⁵ *A fol.* 105 sa 107 tal-proċess tal-ewwel kawża.

⁶ *A fol.* 90 sa 97 tal-proċess tal-kawża odjerna.

⁷ *A fol.* 46 tal-proċess tal-ewwel kawża.

Xehed ukoll **John Bugeja**, li kien *financial controller* tas-soċjetà attriċi, li esebixxa dokumenti bid-dettalji tal-merkanzija, ordnijiet, konsenji u anki merkanzija oħra li effettivament tħallset u ma tiffurmax parti mill-mertu ta' din il-kawża.⁸ John Bugeja jgħid illi kwantu għal dak ix-xogħol li kien diġà mħallas mis-soċjetà konvenuta, huwa ma jidhox fil-kwistjoni jekk dan kienx ukoll għall-fabbrika ta' Tunež.⁹ Bugeja jgħid li dak li kien jaf hu kien illi mis-somma oriġinali ta' madwar €170,000, kienu tħallsu madwar €46,000 u kien għad fadal bilanċ ta' madwar €115,000 x'jithallas. Ix-xhud jgħid li min-naħa ta' Joseph Paris kien hemm problemi finanzjarji, però Joseph Paris kien dejjem jgħid ma' Henry Attard illi kien ser iħallas.

John Bugeja esebixxa wkoll *is-sales ledger transactions*¹⁰ li jelenka *l-invoices* kollha li nħargu lis-soċjetà konvenuta mis-soċjetà attriċi mill-bidu li nbdiet ir-relazzjoni kummerċjali bejn il-kontendenti u l-ħlasijiet li saru mis-soċjetà konvenuta akkont tal-ammont dovut. Ix-xhud esebixxa wkoll kopja tar-riċerka li għamel fir-Registru tal-Kumpanniji dwar is-soċjetà konvenuta, għall-perjodu mit-18 ta' Diċembru, 2006 sal-4 ta' April, 2014¹¹, fejn jirriżulta li *r-registered address* tagħha kienet ir-residenza ta' Joseph Paris, u ċjoè Villa Cupola, Triq Pedidalwett, Madliena. Minn din ir-riċerka jirriżulta wkoll li Joseph Paris kien *ix-shareholder* ewlieni u kien ukoll direttur tas-soċjetà konvenuta. Jirriżulta wkoll mill-istess riċerka li ċerta Deborah Paris residenti fl-istess indirizz ta' Villa Cupola, kienet irriżenjat minn direttur fl-2011 u li fil-31 ta' Ottubru, 2007 ġie appuntat bħala direttur Adriano Cassar Galea. John Bugeja ppreżenta wkoll

⁸ A fol. 40 sa 65 tal-proċess tal-ewwel kawża hemm dettalji dwar *l-invoices* pendenti u ċjoè 1. *inv.* 062070 a fol. 40 sa 42; 2. *inv.* 062454 a fol. 43 sa 46; 3. *inv.* 064311 a fol. 47 u 48; 4. *inv.* 06431 a fol. 49 u 50; 5. *inv.* 064313 a fol. 51 u 52; 6. *inv.* 064316 a fol. 53 sa 56; 7. *inv.* 064760 a fol. 57 sa 61; 8. *inv.* 065133 a fol. 62 u 63 u 9. *inv.* 065499 a fol. 64 u 65. Jirriżulta mill-*istatement of account* a fol. 66 tal-proċess tal-ewwel kawża li minn *invoice* 064311, tħallset is-somma ta' €192.23, u kien baqa' bilanċ totali ta' €115,758.99. Ġew esebiti ukoll a fol. 67 sa 104 tal-proċess tal-ewwel kawża, *invoices*, kopji ta' *cheques* u dettalji oħra dwar merkanzija mhux mertu tal-kawża odjerna, li kienu tħallsu.

⁹ A fol. 108 sa 112 tal-proċess tal-ewwel kawża.

¹⁰ A fol. 160 sa 166 tal-proċess tal-ewwel kawża.

¹¹ A fol. 141 sa 155 tal-proċess tal-ewwel kawża.

kopja ta' ittra ufficjali datata 21 ta' Jannar, 2009¹², fejn is-soċjetà attriċi talbet il-ħlas ta' €115,758.99 u li kienet debitament notifikata lis-soċjetà konvenuta fit-2 ta' Frar, 2009.¹³ John Bugeja esebixxa wkoll skambju ta' *e-mails* bejn l-avukati tal-partijiet¹⁴ datat 4 ta' Ġunju, 2012 fejn mingħajr preġudizzju hemm riferiment għal *draft* ta' arrangament dwar meta kellu jitħallas il-bilanċ, fl-liema każ is-somma kellha titnaqqas minn €115,000 għal €100,000. Ix-xhud John Bugeja spjega wkoll id-dokumentazzjoni li kienet ipprezentata minnu, *invoice* wara l-oħra u jgħid li l-*purchase orders* kien jippreparahom l-*istore manager* tas-soċjetà attriċi Vincent Psaila. John Bugeja meta xehed fl-ewwel kawża qal illi l-*invoices* li s-soċjetà attriċi ħarġet lis-soċjetà konvenuta kienu jammontaw għal €187,636 (inkluż VAT) li minnhom tħallsu €170,870¹⁵. Però meta xehed fil-kawża odjerna¹⁶, ix-xhud John Bugeja qal li l-*invoices* li tħallsu kienu jammontaw għal €71,877 u mhux €170,870.

Fl-atti ta' din il-kawża gie esebit dokument datat 30 ta' April, 2015¹⁷, fejn Angela Fenech Zammit għar-Registatur tal-Kumpanniji tikkonferma illi d-diretturi attwali tas-soċjetà attriċi kienu Albert Attard u Henry Attard u li skont klawnsola 9 tal-*Memorandum and Articles of Association* tal-istess soċjetà, kwalunkwe direttur waħdu kellu r-rappreżentanza ġudizzjarja u legali tas-soċjetà attriċi.¹⁸

¹² A fol. 157 tal-proċess tal-ewwel kawża.

¹³ A fol. 158 tal-proċess tal-ewwel kawża.

¹⁴ A fol. 159 tal-proċess tal-ewwel kawża.

¹⁵ A fol. 165 tal-proċess tal-ewwel kawża.

¹⁶ A fol. 108 tal-proċess tal-kawża odjerna.

¹⁷ A fol. 26.

¹⁸ A fol. 41 tal-proċess ta' din il-kawża - "The company shall be represented legally and judicially by any one of its directors or..." (Clause 9: Legal and Judicial Representation)."

In kontroezami John Bugeja¹⁹ kkonferma li l-ordnijiet *on credit* kien joħodhom l-*istore keeper* tas-soċjetà attriċi u mhux bilfors kien ikun hemm *purchase orders* iffirmati għax il-*managing director* tagħhom Henry Attard kien jaf sew personalment lil Joseph Paris u dawn kienu ftiehm u li Paris kellu jingħata kulma jordna. Dan id-diskors ma kienx sar quddiem John Bugeja imma kien qallu bih Vincent Psaila, l-*istore manager*.²⁰ Mistoqsi partikolarment dwar l-*invoice a fol. 46* tal-proċess tal-ewwel kawża, John Bugeja spjega li dik kienet kopja tal-istess *invoice a fol. 43* indirizzata lis-soċjetà konvenuta. Izda kwantu għalfejn l-*invoice a fol. 46* qiegħda fuq Denim Service, John Bugeja qal dan jista' jispjegah Vincent Psaila. Ix-xhud gie mistoqsi wkoll dwar dokument esebit fl-atti tal-ewwel kawża, *a fol. 59*, u wiegħeb li din hija *purchase order* magħmula minn Denim Services, filwaqt li l-*invoice a fol. 60* li tirreferi għaliha hija maħruġa lis-soċjetà konvenuta. John Bugeja jispjega li l-*quotation* kienet saret b'dak il-mod għax kellhom ordni minn Henry Attard biex joħorgu l-*quotations* fuq is-soċjetà konvenuta.²¹

Xehed ukoll **Albert Attard**²² li għamel riferiment għal *e-mail* datata 3 ta' Awwissu, 2010²³ li kien bagħatlu Joseph Paris dwar *lifts* li kien ordna għannom ta' kumpannija oħra tiegħu li mhijiex involuta f'din il-kawża, mingħand is-soċjetà Panta Marketing and Services Limited li hija kumpannija totalment differenti mis-soċjetà attriċi. F'din l-*email* Joseph Paris jagħmel riferiment għad-dejn mertu ta' din il-kawża meta jgħid:

¹⁹ A *fol. 98* sa *109* tal-proċess ta' din il-kawża.

²⁰ Dan hu Vincent Psaila li xi minn daqqiet isir riferiment għalih bħala *storekeeper* u xi minn daqqiet bħala *store manager* jew *assistant store manager*.

²¹ Fil-fatt *fol.60* hi *quotation* maħruġa lis-soċjetà konvenuta u l-*invoice* relattiva tinsab esebita *a fol. 57* u *58* tal-proċess tal-ewwel kawża. Il-*purchase order* li tinsab esebita *a fol. 59* hija mibgħuta minn Adriano Cassar Galea/Denim Services lil Ċensu/Panta Lesco, ċjoè Vincent Psaila.

²² A *fol. 87* tal-proċess ta' din il-kawża.

²³ A *fol. 88* tal-proċess ta' din il-kawża.

“In fact I have paid back the deposit to avoid problems²⁴ and I will not debit your company since your brother Henry gave me enough space to settle things with him. If I knew that this would happen I would have paid Henry before you and make things easier for him and me.”

Xehed ukoll **Vincent Psaila**²⁵ li jgħid li kien kellmu Adriano Cassar Galea u ried jordna mingħand is-soċjetà attriċi xi affarijiet għas-soċjetà konvenuta. L-ewwel darba Cassar Galea kien flimkien ma’ Paul Cumbo li jafu bħala inġinier mas-soċjetà konvenuta u li qabel kien impjegat ma’ Denim Services Limited. Ix-xhud kien tellagħhom għand Henry Attard li qallu biex jipprovdihom dak kollu li jordnaw. Ix-xhud ikkonferma għal aktar minn darba li s-soċjetà konvenuta kienet il-klijenta u mhux Denim Services Limited. Ix-xhud jgħid li Cassar Galea u Cumbo kienu qalulu li l-affarijiet riduhom għas-soċjetà konvenuta għall-fabbrika li din kellha f’Tuneż. Id-*deliveries* kienu isiru għand il-burdnar John Abela & Sons magħruf bħala l-Alfaran biex jintbagħtu barra. In kontroezami x-xhud jgħid li Paul Cumbo, l-inġinier tas-soċjetà konvenuta, kien ma’ Adriano Cassar Galea għax hu kien l-inġinier u kien jaf l-*specifications* li kellhom bżonn, bħall-ħxuna tal-pajpijiet u *cables*.²⁶ Ix-xhud iżid jgħid li meta kienu kellmu lil Henry Attard l-ewwel darba, ma’ Paul Cumbo u Adriano Cassar Galea, kien hemm ukoll Joseph Paris. Ix-xhud jispjega li minħabba li Henry Attard u Joseph Paris kienu ħbieb kbar minn tfulithom, Henry Attard kien aċċetta li minflok ma l-ordnijiet isiru bil-*purchase order*, kienu jkellmuh Paul Cumbo u Adriano Cassar Galea, kienu jagħtuh il-*quotation* u jiftiehmuh miegħu fuq il-prezz. Meta gie muri *fol.* 40, 41 u 42 mill-proċess tal-ewwel kawża, u ċjoè *invoice* 062070 maħruġa lis-soċjetà konvenuta u l-*purchase order* marbuta ma’ dik il-fattura

²⁴ Dan kien qed jirreferi għal depożitu fuq *flat* li Joseph Paris kien tilef l-bejgħ tiegħu minħabba dewmin fl-istallazzjoni tal-*lift*.

²⁵ A *fol.* 113 sa 119 tal-proċess tal-ewwel kawża.

²⁶ A *fol.* 111 sa 117 u 120 sa 129 tal-proċess tal-kawża odjerna.

magħmula mis-soċjetà konvenuta u d-*delivery note* iffirmata minn ċertu Raymond Williams, ix-xhud Vincent Psaila jispjega li Williams kien it-*truck driver* tal-Alfaran. Mistoqsi għalfejn id-*delivery note* kienet iffirmata minnu ġurnata qabel l-*invoice*, Vincent Psaila jgħid li peress li Henry Attard u Joseph Paris kellhom ħbiberija li tmur lura fis-snin u Cassar Galea kellu parentela ma' Henry Attard, huma kienu anki jieħdu l-ordni bil-fomm u jimlew id-dokumenti wara. Ikkonfrontat ukoll bil-*purchase order a fol. 59* tal-proċess tal-ewwel kawża, li kienet ta' Denim Services Limited, ix-xhud jgħid li din kienet mibgħutha minn Adriano Cassar Galea li kien jgħidilhom biex il-kont jagħmluh fuq is-soċjetà konvenuta. Vincent Psaila jgħid ukoll li minħabba li s-soċjetà konvenuta kellha xi problemi, kienu jagħmlu kopji fuq isem Denim Services Limited biex il-klijenti jkunu jistgħu jiġbru l-VAT. Għar-rigward ta' *fol. 64 u 65* tal-proċess tal-ewwel kawża, fejn hemm *invoice 065499* iffirmata minn ċertu Mario Theuma dwar il-kliem "*received in good condition*" u l-paġna ta' wara fejn hemm *purchase order* marbuta mal-istess *invoice* wkoll iffirmata minn Mario Theuma, Vincent Psaila jispjega li darba ċempillu Adriano Cassar Galea u qallu li kien se jmur Mario Theuma impjegat tas-soċjetà konvenuta għax kellhom bżonn xi xogħol urgentement. Ix-xhud jgħid li inzerta li lil dan Mario Theuma huwa kien jafu.

Xehed ukoll **Paul Cumbo**²⁷, li kkonferma li bejn l-2007 sa Mejju 2010 huwa kien jaħdem bħala *projects manager* mas-soċjetà konvenuta u kien jieħu ħsieb il-proġett li din kellha fit-Tuneżija. Kwantu għax-xogħol li s-soċjetà konvenuta kienet tieħu għal Tuneż, hu kien ilesti l-*bill of quantities* u kien jgħaddihom lil Adriano Cassar Galea li kien il-*purchasing manager* tas-soċjetà konvenuta.

²⁷ A *fol. 120* sa *126* tal-proċess tal-ewwel kawża.

Kienu jordnaw il-materjali kemm mingħand Bezzina u kif ukoll mingħand is-soċjetà attriċi. Ix-xhud jgħid illi ġieli kellem lil Vincent Psaila l-*istorekeeper* tas-soċjetà attriċi dwar verifiki ta' *quotations*. Ix-xhud jikkonferma wkoll li fil-bidu tal-proġett hu kien mar ma' Joseph Paris u kellmu lil Henry Attard biex jieħu ħsieb x'kellhom bżonn, imma ma kienx baqa' għal-laqgħa kollha.

Fl-ewwel kawża kien xehed ukoll **Claude Paris**²⁸ sabiex ai termini tal-artikolu 170 tal-Kap. 12 jiġġustifika *prima facie* li s-soċjetà kellha eċċezzjonijiet x'tagħti. Dan qal li hu kien rappreżentant ġudizzjarju tas-soċjetà konvenuta u semma li hu jaf bl-ammont globali ta' madwar €115,000 però mhux dwar l-*invoices* partikolari. Ix-xhud jgħid li fil-bidu ta' Ġunju 2012 kellhom *board of directors meeting* tas-soċjetà konvenuta fejn hu kien preżenti u ġie konkluz li l-ammont kollu ġie ordnat minn persuna li ma kinitx awtorizzata għax skont hu din ma kinitx rappreżentant tal-kumpannija. Ix-xhud jgħid li ma kienx jaf min kienet din il-persuna iżda kien jaf li din ma kinitx awtorizzata għax min kien responsabbli li jordna ma kienx awtorizza dan ix-xiri. Claude Paris jgħid li lanqas kien jaf min kien irċieva x-xogħol inkwistjoni għax kien intbagħat Tuneż u skont ma kien intqal fil-*board meeting*, l-ordni kienet saret minn hemmhekk. Ix-xhud jammetti li kienu jordnaw ix-xogħol għal barra u anki għal Tuneż għax kellhom kumpannija fit-Tuneżija jisimha Denim Services Limited u ppreċiża li s-*shareholders* taż-żewġ kumpanniji huma l-istess u ċjoè Joseph Paris, Victor Sciriha u Charlie Abela magħruf bħala l-Alfaran. Iż-żewġ kumpanniji huma reġistrati f'Malta. In kontro-eżami mis-soċjetà attriċi, Claude Paris jgħid illi fil-*board meeting* tas-soċjetà konvenuta kien issemma li dwar l-ammont globali kienu ilhom għaddejjin diskussjonijiet għal xi sentejn.

²⁸ A fol. 26 sa 35 tal-proċess tal-ewwel kawża.

Is-soċjetà konvenuta kemm f'din il-kawża u kemm fl-ewwel kawża, ma pproduċiet ebda provi għajr għax-xhieda ta' Claude Paris fl-ewwel kawża biex is-soċjetà konvenuta tiġġustifika li kellha eċċezzjonijiet xi tressaq u ma tiġix applikata l-giljottina.

Kunsiderazzjonijiet legali

Illi kwantu għall-*onus probandi* u ċjoè fuq min jaqa' l-oneru tal-prova u kwantu għall-kredibilità tax-xhieda f'kuntest bħal dak tal-kawża odjerna fejn jeżisti kuntrast totali bejn ix-xhieda prodotti mis-soċjetà attriċi u dak li ssostni s-soċjetà konvenuta li tinnega li qatt saru ordnijiet da parti tagħha jew għall-inqas min xi ħadd awtorizzat minnha, l-insenjament tal-ġurisprudenza nostrali jista' jkun ta' għajnuna fir-riżoluzzjoni tal-vertenza odjerna bejn il-partijiet.

Hu risaput li l-Qorti trid tiddeċiedi skont il-ligi u abbażi tal-provi li jigu mressqin quddiemha. Fid-dawl tal-prinċipji li jitnisslu mill-ġurisprudenza kostanti tal-Qrati tagħna li min jallega jrid jippova hu dak li qed jallega, ossija *onus probandi incumbit ei qui dicit non ei qui negat*, kif wara kollox jgħid ċar u tond l-artikolu 562 tal-Kap. 12, filwaqt li s-soċjetà attriċi trid għalhekk tipprova t-talbiet tagħha, is-soċjetà konvenuta trid min-naħa tagħha tressaq provi konvinċenti in sostenn tal-eċċezzjonijiet tagħha.

Rinfaċċjata b'tali sitwazzjoni u verżjonijiet hekk dijametrikament opposti għal xulxin, il-Qorti trid bilfors tirrikorri għall-indizzji oħra, bħal konsistenza fix-xhieda, verosomiljanza għar-realtà, indizzji korroborattivi u anki

preponderanza tal-probabbiltajiet li jistgħu jnisslu ċertezza morali fil-ġudikant. Il-kriterju determinanti mhuwiex jekk il-ġudikant assolutament jemminx dak li jkun ġie spjegat lilu, iżda jekk dawk l-ispjegazzjonijiet humiex verosmili fiċ-ċirkostanzi żvarjati tal-ħajja.²⁹ Il-grad ta' prova rikjest fil-kamp ċivili huwa dak li biżżejjed li jkun inissel ċertezza morali f'moħħ il-ġudikant li tkun indotta minn preponderanza ta' provi meqjusa fuq bilanċ ta' probabilitajiet.³⁰ Mhux l-ewwel darba li Qorti tkun rinfacċjata b'verżjonijiet opposti għal xulxin; anzi, meta każ ikun kontestat fuq il-provi u mhux fuq l-interpretazzjoni tal-liġi, x'aktarx li huwa proprju dan li jiġri, ċjoè li jkun hemm verżjonijiet konfligġenti. Illi kif kien ingħad fis-sentenza fl-ismijiet **Carmelo Farrugia vs. Rokku Farrugia**³¹:

“Mhux kwalunkwe tip ta' konflitt għandu jħalli lill-Qorti f'dak l-istat ta' perplessità li minħabba fih ma tkunx tista' tiddeċiedi b'kuxjenza kwieta u jkollha taqa' fuq ir-regola tal-*in dubio pro reo*. Il-konflitt fil-provi, sakemm il-bniedem jibqa' soġġett għall-iżbalji tal-percezzjonijiet tiegħu u għall-passjoni, huma ħaġa li l-Qrati jridu jkunu dejjem lesti għaliha. Meta l-każ ikun hekk, il-Qorti m'għandhiex taqa' ċomb fuq l-iskappatoja tad-dubbju, imma għandha teżamina bl-akbar reqqa jekk xi waħda miż-żewġ verżjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibilità u speċjalment dawk tal-konsistenza u verosimiljanza, għandhiex teskludi lill-oħra, anke fuq il-bilanċ tal-probabbiltà u tal-preponderanza tal-provi, għax dawn, f'kawża ċivili, huma ġeneralment suffiċjenti għall-konvinciment tal-ġudikant ... Anzi, f'każijiet bħal dawn, aktar ma jkun il-konflitt bejn verżjoni u oħra, aktar tidher il-possibbiltà ta' qerq da parti ta' xi wiehed mill-kontendenti.”

Bl-istess mod, il-Qorti tal-Appell fit-2 ta' Gunju, 2003, fil-kawża fl-ismijiet **Middle Sea Insurance p.l.c. noe vs. Victor Sammut** irreteniet illi:

²⁹ **Borg vs. Bartolo**, App. Inf., 25.06.1980.

³⁰ Ara wkoll **Caruana vs. Laurenti**, P.A., 08.04.1994; **Borg vs. Manager tal-Intrapriża tal-Ħalib**, P.A., 17.07.1981; **Vassallo vs. Pace** (Vol.LXX.II.144) u **Zammit vs. Petrococchino**, App. Kumm., 25.02.1952.

³¹ Onor. Imħallef Maurice Caruana Curran P.A., 24.11.1966.

“F’każ ta’ konflittwalità l-Qorti trid tadopera aktar attenzjoni biex proprju taċċerta ruħha jekk xi waħda miż-żewġ verżjonijiet possibbli għandhiex teskludi lill-oħra, anke fuq l-bilanċ tal-probabilitajiet, tal-preponderanza u tal-verosimiljanza tal-provi.” Għalhekk fil-konflitt ta’ verżjonijiet li jesisti f’din il-kawża għandu jiġi eżaminat liema waħda mit-teżijiet konfliġġenti hi l-aktar attendibbli. Għandu jiġi eżaminat jekk xi waħda mill-verżjonijiet hi sostnuta mill-provi prodotti. Jekk jeżistu tali provi konsegwentement ikun hemm sostenn qawwi u definittiv lil xi waħda mill-verżjonijiet li allura jista’ jingħad li hi korroborata. Għandu jiġi eżaminat ukoll jekk jeżistix xi fatt li jwassal għall-konkluzjoni liema verżjoni tirrispekkja r-realtà tal-fatti, u kwindi għandha tiġi aċċettata bħala dik veritiera u attendibbli.”³²

Illi fil-fatt fis-sentenza **Brigitte Vella pro et noe vs. Richard Vella**³³ ġie ritenut li:

“Mhux kwalunkwe tip ta’ konflitt għandu jhalli lill-Qorti f’dak l-istat ta’ perplessità li minħabba fih ma tkunx tista’ tiddeċiedi b’kuxjenza kwieta u ikollha taqa’ fuq ir-regola “*in dubio pro reo*”. Il-konflitt tal-provi, sakemm il-bniedem jibqa’ soġġett għall-iżbalji tal-perċezzjoni tiegħu u għall-passjoni, huwa ħaġa li l-Qrati jridu jkunu dejjem lesti għaliha, imma meta dan il-konflitt ma jkunx ġej minn sempliċi differenza ta’ opinjoni fuq affarijiet li jippermettu ċertu grad ta’ tolleranza u li għalihom sewwa ingħad “*tot homines tot sentetiae*”, u lanqas ma jkun ġej minn versjonijiet differenti “*bona fide*” fuq incidenti li jiġru u jintemmu malajr u għallarrieda eż. identità, velocità ta’ veikoli, u ċirkostanzi oħra subitanei li fuqhom skont l-esperjenza komuni, is-sensi jistgħu jitqarqu, imma għall-kuntrarju dan il-konflitt ikun jirrigwarda fatti u abitudinijiet li jkunu setgħu ġew osservati f’perjodu twil ta’ snin bħal f’dan il-każ, allura isir ċar li wieħed mill-kontendenti jkun ħalla l-interess u l-passjoni tiegħu jgħlbu u b’hekk jabbuza mill-proċess ġustizzja. Meta l-każ ikun hekk il-Qorti m’għandhiex taqa’ ċomb fuq l-iskappotoja tad-dubju, imma għandha teżamina bl-ikbar reqqa jekk xi waħda mill-verżjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji ta’ kredibilità u speċjalment dawk tal-konsistenza u versosimiljanza, għandhiex teskludi lill-oħra, anke jekk fuq bilanċ tal-probabilità u preponderanza tal-provi, għax dawn, f’kawzi ċivili, huma ġeneralment suffiċjenti għall-konvinciment tal-ġudikant”.

³² Ara wkoll **Dr Elizabeth Vella M.D. vs. Bieb Bieb Limited et.**, P.A., 09.12.2011.

³³ Q.A., 05.10.2001.

Din il-Qorti tagħmel riferiment ukoll għas-sentenza fl-ismijiet **Joseph Tonna vs. Philip Azzopardi**³⁴ fejn ingħad illi:

“In materja ta’ provi, r-regoli l-aktar prevalenti fl-ordinament ġuridiku tagħna jidhru li huma dawn:

a) Ilda biex ir-regola tradizzjonali tal-piż tal-provi timponi a kariku tal-parti li tallega fatt l-oneru li ġġib il-prova tal-eżistenza tiegħu. Tali oneru hu ugwalment spartit bejn il-kontendenti, sija fuq l-attur li jsostni l-fatti favorevoli li jikkostitwixxu l-bażi tad-dritt azzjonat minnu (*actori incumbit probatio*), sija fuq il-konvenut għas-sostenn tal-fatt miġjub minnu biex jikkontrasta l-pretiża tal-attur (*reus in excipiendo fit actor*) – Ara **Vol. XLVI, P.i, p.5.**

b) Fil-kors tal-kawża dan il-piż jista’ joxxilla minn parti għall-oħra, għax, kif jingħad, ‘jista jkun ġie stabbilit fatt li juri *prima facie* li t-teżi tal-attur hija sostenuta – Ara **Vol. XXXVII, P.i, p.577;**

ċ) Il-ġudikant adit mill-meritu tal-każ hu tenut jiddeċiedi *iuxta allegata et probata*, u dan jimporta illi d-deċiżjoni tiegħu tiġi estratta unikament mill-allegazzjoni tal-partijiet. Jiġifieri, minn dawk iċ-ċirkustanzi tal-fatti dedotti abbażi tad-domanda jew tal-eċċezzjoni u l-provi offerti mill-partijiet. Jikkonsegwi illi d-dixxiplina tal-piż tal-provi ssir bażi tar-regola legali tal-ġudizzju in kwantu timponi fuq il-ġudikant il-konsiderazzjoni li l-fatt allegat mhuwiex veru għax mhux ippruvat;

d) Il-valutazzjoni tal-provi hu fondat fuq il-prinċipju tal-konvinċiment liberu tal-ġudikant. Lilu hu mogħti l-poter diskrezzjonali tal-apprezzament tar-riżultanzi probatorji u allura hu liberu li jibbaża l-konvinċiment tiegħu minn dawk il-provi li hu jidhirlu li huma l-aktar attendibbli u idoneji għall-formazzjoni tal-konvinċiment tiegħu. Naturalment dik id-diskrezzjoni tiegħu hi soġġetta għal dak il-limitu legali impost fuq mill-artikolu 218 tal-Kodiċi ta’ Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili li jrid li fis-sentenza tingħata motivazzjoni raġonata li tikkonsenti l-kontroll tal-ħsieb loġiku segwit fuq appell interpost mis-sentenza. Motivazzjoni din, li jekk jinstab li tirrispondi mal-loġika u r-razzjonalità, kif ukoll koerenti mal-elementi utilizzati allura skont

³⁴ App. Inf., 12.04.2007.

ġurisprudenza konkordi, ma tiġix disturbata minn Qorti ta' revizjoni – Ara b'eżempju **Ramchand Kilumal noe vs. Jessie Blanco** – App. 30 ta' Ġunju, 1912, Kollez. Vol. XXIV. P.i, p.104.”

Applikati dawn il-prinċipji ġuridici li jtnisslu mill-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna għall-fattispeċji tal-kawża odjerna, dak li jeħtieġ li jiġi stabbilit fl-ewwel lok huwa jekk is-soċjetà attriċi ressqitx provi konvinċenti biżżejjed biex turi li effettivament kienet ikkonsenjat ix-xogħol inkwistjoni lis-soċjetà konvenuta. Is-soċjetà attriċi pprezentat mhux biss *l-statement of account* iżda *l-invoices* kollha li huma msemmijin fl-*statement of account*, flimkien man-notamenti u dettalji kollha li kien hemm magħhom. Dawn kollha kienu esebiti fl-atti tal-kawża Rikors Ġuramentat Numru 285/12MCH, u s-soċjetà konvenuta kienet taf sew bihom. Din il-Qorti tqis għalhekk illi d-disgħa eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuta tagħha hija tabilhaqq frivola u vessatorja fejn jingħad li s-soċjetà attriċi għandha tipproduċi provi dwar *l-invoices* allegatament maħruġa mis-soċjetà attriċi u mhux biss *l-statement of account* għax inkella s-soċjetà konvenuta ma tkunx f'pożizzjoni li tista' twieġeb.

Min-naħa tas-soċjetà attriċi xehed il-*managing director* tagħha Henry Attard, li qal kif laħaq ftiehim ma' Joseph Paris, direttur tas-soċjetà konvenuta, li jagħtih kreditu fuq xogħol li kien ser jixtri għan-nom tas-soċjetà konvenuta. Tqis li m'hemm ebda raġuni għalfejn il-Qorti m'għandhiex temmen lil Henry Attard. Fuq kollox is-soċjetà konvenuta ma tellgħetx lil Joseph Paris bħala xhud biex tikkontesta dawn l-affermazzjonijiet ta' Henry Attard, aktar u aktar meta dan kien ilu jagħmel ħafna negozju ma' Henry Attard għan-nom ta' diversi kumpanniji. Mir-riċerki tal-MFSA jirriżulta li Joseph Paris kien *majority shareholder* tas-soċjetà konvenuta u *r-registered address* ta' din il-kumpannija

kien l-indirizz tar-residenza tiegħu. Barra minn hekk l-ingenier Paul Cumbo, impjegat tas-soċjetà konvenuta kkonferma li l-materjal, merkanzija u provvisti ta' servizzi relatati kienu qegħdin jinxtaraw għas-soċjetà konvenuta u kkonferma wkoll il-ftehim inizjali li kien sar fil-preżenza tiegħu bejn Joseph Paris u Henry Attard.

Fl-ewwel kawża kien xehed Claude Paris, rappreżentant tas-soċjetà konvenuta, li ddikjara li d-diretturi tas-soċjetà konvenuta kienu ilhom sentejn jiddiskutu dan l-ammont mas-soċjetà attriċi, u fil-fatt ġew ippreżentati dokumenti li juru li l-partijiet kienu qed jippruvaw jittransiġu. Dan ix-xhud filwaqt li kkonferma li s-soċjetà konvenuta kellha bħala diretturi lil Joseph Paris, lil Adriano Cassar Galea u lil Charles Abela magħruf bħala Alfaran, li kienu wkoll diretturi tas-soċjetà Denim Services Limited u li kellhom fabbrika f'Tuneż, jgħid li dawn ma kellhomx idea dwar min kien għamel l-ordnijiet. Dan meta l-ordnijiet kienu qegħdin isiru fl-ambitu ta' arrangament li kien sar ma' Henry Attard minn Joseph Paris, wieħed mid-diretturi tas-soċjetà konvenuta u barra minn hekk tal-Alfaran kienu jieħdu ħsieb il-konsenji biex jibagħtuhom barra.

Tqis illi l-premessi għat-talbiet tas-soċjetà attriċi ġew ikkorroborati mill-*financial controller* tagħha, John Bugeja li kien ilu jżomm kont tat-tranzazzjonijiet mas-soċjetà konvenuta. Dan saħansitra pproduċa kopja tas-*sales ledger transactions* li jelenka l-*invoices* kollha li nħargu lis-soċjetà konvenuta mis-soċjetà attriċi mill-bidu li nbdiet ir-relazzjoni kummerċjali bejn il-kontendenti u l-ħlasijiet li saru mis-soċjetà konvenuta akkont tal-ammont dovut. L-*invoices* kellhom bħala indirizz ir-*registered address* tas-soċjetà konvenuta, li kienet ukoll ir-residenza ta' Joseph Paris, wieħed mid-diretturi li

kien wasal fl-arrangament li ġie miftiehem mas-soċjetà attriċi. Is-soċjetà konvenuta fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha tgħid li s-soċjetà attriċi ladarba din kienet qed tbiegħ *on credit terms*, kienet tenuta li tagħmel riċerka uffiċjali dwar ir-rappreżentanza tas-soċjetà konvenuta, għax id-diretturi tas-soċjetà konvenuta biss kellhom id-dritt li jorbtu lill-kumpannija. Effettivament kien id-direttur Joseph Paris li rabat lis-soċjetà konveuta. L-ordnijiet li kienu qed isiru kellhom l-awtorizzazzjoni tiegħu għan-nom tas-soċjetà konvenuta. Mill-provi jirrizulta li fost il-persuni li kienu qed jagħmlu l-ordnijiet in segwitu għall-ftehim ma' Joseph Paris, kien hemm ukoll Adriano Cassar Galea, li mir-riċerki li saru mal-MFSA, kien ukoll sar direttur tas-soċjetà konvenuta fl-2007. Mhuwiex ċar għalfejn eżattament ix-xhud Vincent Psaila ġie mistoqsi għal darba, darbtejn mis-soċjetà konvenuta kif kien jaf li Cassar Galea kien qed jidher għas-soċjetà konvenuta, meta mir-riċerki *on-line* mal-MFSA³⁵, jirrizulta b'mod ċar illi fil-31 ta' Ottubru, 2007 dan kien saħansitra ġie appuntat direttur tas-soċjetà konvenuta.

Xehed ukoll Vincent Psaila li spjega b'mod ġenerali kif kienu jsiru t-transazzjonijiet b'ċerta informalità minħabba r-rapport ta' ħbiberija u ta' fiduċja li kien jeżisti bejn il-partijiet, speċjalment bejn Henry Attard u Joseph Paris. Il-Qorti tqis li m'għandhiex għalfejn tiddubita li t-transazzjonijiet kienu qed isiru għan-nom tas-soċjetà konvenuta, aktar u aktar meta tul dan iż-żmien kollu ħadd mis-soċjetà konvenuta ma pprotesta dwar dan jew b'xi mod ikkontesta l-intestazzjoni tal-*invoices* li kienu qegħdin jintbagħtu mis-soċjetà attriċi lis-soċjetà konvenuta. Dan huwa kkonfermat ukoll bil-pagament akkont li sar mis-soċjetà konvenuta kif jirrizulta mis-*sales ledger transaction* esebit mix-xhud John Bugeja, u huwa wkoll ikkorraborat bid-dokument RB4 li

³⁵ A fol. 155 tal-proċess tal-ewwel kawża.

ntbagħat mill-avukat difensur tas-soċjetà konvenuta bis-sugġett 'J.V. Investments Limited - Panta'.³⁶

Fattur ieħor li jitfa' dubju fuq il-verosomiljanza ta' dak li qiegħda tikkontendi is-soċjetà konvenuta, huwa li din qiegħda tinnega l-eżistenza tad-dejn inkwistjoni meta l-materjal, merkanzija u provvisti ta' servizzi relatati li ġew ikkonsenjati mis-soċjetà attriċi intużaw għal xogħol f'Tunez fejn kellha proġett is-soċjetà konvenuta. Is-soċjetà konvenuta fir-Risposta Maħlufa tagħha ma taeċċepix illi s-somma pretiża mis-soċjetà attriċi hija dovuta mis-soċjetà Denim Services Limited, f'liema każ allura l-Qorti kien ikollha teżamina preċiżament x'kien l-intendiment bejn il-partijiet fir-rigward ta' dawk it-transazzjonijiet, però sempliċement tinnega konnoxxenza tal-imsemmija *invoices*, xi haġa li din il-Qorti tqis bħala inverosimili u li ma titwemminx. L-asserzjoni fin-nota ta' sottomissjonijiet tas-soċjetà konvenuta fejn tgħid illi d-dejn kien ta' Denim Services Limited, mhux biss ma treggix, imma twaqqaq kull kredibbiltà tas-soċjetà konvenuta fejn tgħid li ma kinitx taf b'dan id-dejn meta d-diretturi ta' Denim Services Limited u tas-soċjetà konvenuta kienu l-istess persuni.

Tqis illi fuq bilanċ ta' probabbilitajiet, il-verżjoni tas-soċjetà attriċi hija tabilhaqq verosimili u għalkemm kontrastata mis-soċjetà konvenuta, din tal-aħħar ma ressqet ebda provi kuntrarji la bix-xhieda ta' Joseph Paris, id-direttur tas-soċjetà konvenuta li għamel l-arranġamenti mas-soċjetà attriċi, u lanqas bix-xhieda tad-direttur l-ieħor Adriano Cassar Galea. Dan is-'silenzju' min-naħa tas-soċjetà konvenuta li naqset milli tressaq provi f'din il-kawża, seta' jkun ta' benefiċċju għaliha li kieku s-soċjetà attriċi naqset milli tressaq

³⁶ A fol.159 tal-proċess tal-ewwel kawża.

provi konvinċenti dwar it-talbiet tagħha. Imma tenut kont tal-provi konvinċenti li s-soċjetà attriċi ressqet f'din il-kawża, f'dan il-każ is-'silenzju' tas-soċjetà konvenuta jista' jaħdem biss kontriha.

Is-soċjetà konvenuta tipprova tixhet dubju dwar ċerti *invoices* u *purchase orders* li ġew ipprezentati mis-soċjetà attriċi. Fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha s-soċjetà konvenuta ssemmi *invoice* 62071, fejn prezumibbilment qed tagħmel riferiment għall-*invoice* 62070, 'il għaliex *invoice* 62071 jekk teżisti ma ġietx esebita in atti. Din l-*invoice* kienet tħalliet f'idejn impjegat tal-Alfaran. Ma jissemmiex però li Charles Abela ta' Alfaran kien direttur kemm tas-soċjetà konvenuta u kemm tas-soċjetà Denim Services Limited. Fl-ambitu tal-arranġament li kien jeżisti bejn il-kontendenti kif spjegat fix-xhieda ta' Vincent Psaila, liema xhieda l-Qorti tikkunsidra li hija għalkollox kredibbli, tqis li ġie ppruvat illi saret il-konsenja skont kif kien miftiehem bejn il-kontendenti u lill-persuna indikata mis-soċjetà konvenuta li ffirmat għaliha. Madankollu s-soċjetà konvenuta tibqa' ssostni għar-raġunijiet tagħha li hadd mis-soċjetà konvenuta ma kien jaf bil-konsenja li saret mis-soċjetà attriċi. Mhuwiex kredibbli dak li ssostni s-soċjetà konvenuta meta tgħid li ma kienet taf b'ebda konsenja għax ma għarfitx il-firma fuq id-*delivery note*, meta fil-fatt kien twettaq dak li kien ġie miftiehem mill-partijiet rigward lil min kellha tiġi kkonsenjata l-merkanzija, u prova tal-konsenja hija l-firma tal-persuna li kien fil-post fejn saret il-konsenja.

Illi kwantu għall-fatt li fuq id-dokumentazzjoni tal-konsenja ma kienx hemm firma tar-riċevitur, tqis li hija xi haġa normali fil-kummerċ fi transazzjonijiet bħal dawn, li fejn suppost ikun hemm il-firma tar-riċevitur, ikun hemm il-firma

tal-impjegat tal-burdnar, ladarba l-merkanzija tkun ġiet ikkonsenjata fejn kien indikat mill-klijent.

Is-soċjetà ssemmi wkoll *invoice* 62454, senjatament il-kopja maħruġa lil Denim Services Limited, li skont Vincent Psaila din ġiet mitluba mis-soċjetà konvenuta biex tkun tista' tingabar lura l-VAT, iżda ma ssemmiex l-*invoice* formali *a fol.* 43 maħruġa fuq il-*letterhead* tas-soċjetà attriċi u li tgħajjat lis-soċjetà konvenuta. Is-soċjetà attriċi setgħet faċilment tagħzel li ma tipproduċix il-kopja, imma kienet korretta meta għazlet li tesebixxi kulma kellha.

Illi fir-rigward ta' *invoices* 64311, 64312, 64313 u 64316, jingħad mis-soċjetà konvenuta li ma ngabitx prova mis-soċjetà attriċi li Adriano Cassar Galea kien awtorizzat jagħmel dawn l-ordnijiet f'isem is-soċjetà konvenuta. Għad illi fil-mori tal-ewwel kawża bħal donnu ngħatat l-impressjoni mis-soċjetà konvenuta li Cassar Galea ma kienx magħruf min hu, is-soċjetà konvenuta issa qiegħda tikkontendi li dan ma kienx awtorizzat jiffirma f'isimha. Apparti li jirriżulta mill-atti li f'dak il-perjodu Adriano Cassar Galea kien direttur tas-soċjetà konvenuta, dan kien prezenti flimkien ma' Joseph Paris meta ftiehm ma' Henry Attard u Joseph Paris kien ħalla kollox f'idu. Jekk Adriano Cassar Galea kienx debitament awtorizzat jew le li jaġixxi għan-nom tas-soċjetà konvenuta, din hija kwistjoni purament interna tas-soċjetà konvenuta li ma għandhiex taffetwa lil terzi bħas-soċjetà attriċi.

Illi fir-rigward ta' *invoice* 64760 is-soċjetà konvenuta tikkontendi li l-*purchase order* saret minn Denim Services, iżda *a fol.* 59 tal-proċess tal-ewwel kawża jirriżulta illi din il-*purchase order* kienet intbġhatet minn Adriano Cassar

Galea/Denim Services. Jibqa' l-fatt però li hadd mis-soċjetà konvenuta ma kkontesta b'xi mod kif din l-*invoice* ħarġet fuq isem is-soċjetà konvenuta. L-unika spjegazzjoni loġika għal dan hija li kien ntlaħaq ftehim bejn il-kontendenti li din il-merkanzija kellha titħallas effettivament mis-soċjetà konvenuta.

Din il-Qorti hi konvinta mill-fondatezza tat-talbiet attriċi għad illi jista' jkun li kien hemm xi nuqqasijiet fil-formalitajiet użati mis-soċjetà attriċi, tenut kont ukoll tal-arrangamenti prattiċi u informali li ħadmu bihom il-partijiet ibbazati fuq il-fiduċja li kienet teżisti bejniethom. Imma dawn in-nuqqasijiet ta' forma ma jxejnu bl-ebda mod il-kredibbiltà tal-provi prodotti mis-soċjetà attriċi, u fi kwalunkwe każ il-provi mressqa mis-soċjetà attriċi ma ġewx ikkontestati mir-rappreżentanti jew uffiċjali tas-soċjetà konvenuta li kienu involuti f'dan in-negożju għax is-soċjetà konvenuta ma tellgħet lil hadd mid-diretturi, uffiċjali jew impjegati tagħha biex ixejjen il-verżjoni tas-soċjetà attriċi. Mhux biss, imma l-ex-impjegat tas-soċjetà konvenuta Paul Cumbo effettivament ikkonferma l-linji generali tal-ftehim milħuq bejn il-kontendenti. Għal dawn ir-raġunijiet tqis illi l-ħames, is-sitt u s-sebġha eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuti għandhom jiġu miċħuda.

Jonqos biss għalhekk li jiġu kkunsidrati l-eċċezzjonijiet proċedurali, li jekk tiġi milqugħha imqar waħda minnhom, dan jista' jwassal biex ikunu miċħuda t-talbiet tas-soċjetà attriċi. Għad illi fin-nota ta' sottomissjonijiet tas-soċjetà konvenuta ma jissemma xejn dwar dawn l-eċċezzjonijiet preliminari, però jibqa' l-fatt li ladarba dawn ingħataw fir-Risposta Maħlufa tas-soċjetà konvenuta u qatt ma ġew irtirati, allura dawn ċertament ma jistgħux jiġu injorati minn din il-Qorti.

L-ewwel eċċezzjoni

Is-soċjetà konvenuta teċċepixxi n-nullità tar-rikors promotur stante li s-soċjetà attriċi mhux debitament rappreżentata kif rikjest mill-Memorandum u l-Articles of Association tal-istess soċjetà attriċi u għalhekk ir-rikors promotur mhux maħluf kif trid il-liġi.

Illi mid-dikjarazzjoni li saret mir-Reġistratur tal-Kumpanniji u mill-Memorandum u mill-Articles of Association tas-soċjetà attriċi, jirriżulta li Henry Attard tul is-snin baqa' dejjem direttur tas-soċjetà attriċi. Skont klawsola 9 tal-Memorandum, bħal kull direttur ieħor tas-soċjetà attriċi, huwa waħdu kellu ir-rappreżentanza ġudizzjarja u legali tas-soċjetà attriċi. Illi għalhekk din l-eċċezzjoni għandha tiġi miċħuda.

L-eċċezzjoni tar-res judicata

Din l-eċċezzjoni ngħatat abbażi tal-proċeduri preċedenti bejn l-istess partijiet fuq mertu identiku, fejn is-soċjetà konvenuta ġiet liberata mill-osservanza tal-ġudizzju abbażi tal-artikolu 199(2) tal-Kap. 12³⁷, stante li f'udjenza minnhom ma deher ħadd għas-soċjetà attriċi u lanqas l-avukat difensur tagħha ma deher.

Fis-sentenza fl-ismijiet **Joseph Aquilina et noe vs. Charles Camilleri**³⁸ jingħad:

³⁷ "Kemm-il darba jidher biss il-konvenut jew l-avukat jew il-prokuraturlegali tiegħu, kif jagħti l-każ, hu jista' jitlob li jiġi meħlus mill-osservanza tal-ġudizzju, bl-ispejjeż."

³⁸ Appelli Inferjuri, 10.03.2004.

“...jinsab paċifikament akkolt mill-Qrati tagħna illi fejn disposittiv ta’ sentenza ikun sempliċement jikkonsisti f’liberazzjoni “*ab observantia*” ma jistax jingħad li kien hemm ġudikat vinkolanti bejn il-partijiet u allura l-kwistjoni tista’ tiġi riproposta *ex novo* (Kollez. **Vol. XXXVII, P.I, p.149**). Dan għaliex kif anterjorment għal din is-sentenza ġie ritenut “*è positivo che la sentenza liberatoria dell’osservanza del giudizio non sia definitiva in merito e nulla osta perché le stesse domande siano riproposte*” (**Vol. X, p.653**)... Din il-Qorti ttendi favur dan l-insenjament u ssib fil-fattispeċi illi l-liberazzjoni “*ab observantia*” tikkwalifika wkoll bħala “*un rigetto della domanda attrice che lasciava di legge in facoltà all’attore di riprodurre la domanda*” (**Vol. XXIV, P.II, p.472**). Dan għaliex jikkostitwixxi provvedimenti ta’ natura deċiżorja li għandu bħala oġġett pronunzjament merament proċesswali u proċedurali.”

Fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Kontrollur tad-Dwana vs. J.T.E. Limited**³⁹, intqal:

“Fid-deċiżjoni fl-ismijiet **Carmelo Grech nomine vs. Francis Lepre**, Appell, 14 ta’ Marzu 1966, fejn proprju kienet ġiet sollevata l-eċċezzjoni tar-“*res judicata*” għas-sitwazzjoni fejn fil-kawża anteedenti kien ġie applikat il-preċitat Artikolu 33, dik il-Qorti hekk ikkummentat:

“Nonostante li l-legislatur kellu l-mudell tal-Kodiċi ta’ Proċedura Ċivili quddiemu kieku ried isegwih, hu għażel li jipproċedi differentement. Ovvjament, kif ġa rrileva l-Bord fid-deċiżjoni elaborata tiegħu, **hemm differenza ta’ sustanza bejn id-disposizzjonijiet tal-Art. 197 (illum Art. 199) tal-Kodiċi ta’ Proċedura Ċivili li titkellem fuq “kancellment tal-kawża mil-lista” u “liberazzjoni mill-osservanza tal-ġudizzju**⁴⁰, u d-disposizzjoni tal-imsemmi Art. 34 (illum 33) tal-Kap. 109 (illum Kap. 69) hawn fuq riportata. Huwa veru li xi drabi hu permess li l-Qorti tidpartixxi mis-sinjifikat primarju jew letterali tal-kliem tal-liġi, iżda dan jista’ jsir kemm -il darba l-kliem tal-liġi ma jkunx talment ċar illi jġiegħel lill-Qorti tagħtih effett. Fil-każ prezenti l-kliem “jirriġetta t-talba” ma jagħti ebda opportunità lill-Qorti li titbiegħed minn dak li jgħid testwalment”.

³⁹ Appelli Inferjuri, 17.02.2003.

⁴⁰ Enfasi ta’ din il-Qorti.

Din il-Qorti tagħmel tagħha dan l-insenjament u qiegħda għalhekk tiċhad anki din l-eċċezzjoni.

L-eċċezzjonijiet tal-preskrizzjoni taħt l-artikoli 2148(b) u 2149(a) tal-Kap. 16

L-artikolu 2148(b) tal-Kap. 16 jgħid:

“2148. L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta’ tmintax-il xahar:

... *omissis*...

(b) l-azzjonijiet ta’ kredituri għall-prezz ta’ merkanzija, oġġetti jew ħwejjeġ oħra mobbli, mibjugħa bl-imnut; ...”

Fis-sentenza fl-ismijiet **Paul Formosa vs. Salvu Debono**⁴¹ jingħad li:

“Fost l-azzjonijiet li huma kolpiti bil-preskrizzjoni ta’ tmintax-il xahar (l-artikolu 2148) hemm dik tal-kredituri għall-prezz ta’ merkanzija, oġġetti jew ħwejjeġ oħra simili mibjugħa bl-imnut (li jista’ wkoll jinkludi ġebel). Il-ġurisprudenza tagħna tagħti kriterju direttiv biex wieħed jiddistingwi bejn grossista u dettaljatur u dan hu illi filwaqt li l-grossista aktarx ibiegħ lil min jikkumerċja fil-ħaġa, id-dettaljatur ibiegħ aktarx lill-konsumatur u fi kwantitajiet żgħar miżurati fil-bżonn tal-istess konsumatur, jiġifieri illi kummerċ bl-imnut jikkonsisti fir-rivendita f’partiti żgħar ta’ merċi jew derivati lil tal-ħanut jew minutant li jixtri mingħand negozjant. Jidher ċar illi bil-kelma bl-imnut, il-liġi tikkontempla lil dawk kollha kummerċjanti jew le li jbiegħu oġġetti ta’ konsum ta’ kuljum tant lil min hu kummerċjant kemm lil min mhux.”⁴²

⁴¹ Q.A., 05.10.2001.

⁴² Vol. XIII.294.

Din il-Qorti fil-kawża fl-ismijiet “**Giuseppe Borg vs. Dr. Giovanni Bonello et nomine**” deċiża fis-26 ta’ Ġunju, 1970 irriteriet illi kuntrarjament għal-liġi Taljana u Franċiża, il-liġi Maltija ma kenitx tibbaża d-distinzjoni bejn bejgħ bl-imnut u bejgħ bl-ingrossa fuq jekk min jixtri kienx jew le jinnegozja fl-oġġett minu mixtri. Il-ġurisprudenza però kienet issupplimentat għal dan is-silenzju u kienet tikkonsidra l-grossist bħala wieħed li “*per lo più vende a coloro che commerciano nella cosa comprata*” filwaqt li kienet tikkonsidra lill-minutant bħala dak li “*vende per lo più ai consumatori e in piccole quantità misurate dal bisogno di costoro*”.

Ġie ritenut ukoll:

“Il-kwistjoni distintiva fundamentali tal-bejgħ bl-ingrossa u dak bl-imnut jidher li fil-fatt jirrisjedi fil-kwantitattiv mibjugħ. Jekk il-kwantitattiv tal-partita ikun fiċ-ċirkostanzi kollha tal-każ u anke miżurat mill-bżonn tax-xerrej żgħir, allura l-bejgħ ikun bid-dettall.”

Fil-każ taħt eżami, kien ovvju illi l-kwantità akkwistata matul il-perjodu kien wieħed rilevanti kif jista’ jiġi wkoll stabbilit mill-valuri li jirrappreżentaw il-prezz tal-ġebel mibjugħ, apparti wkoll il-fatt illi jirriżulta provat illi l-konvenut akkwista l-ġebel biex jimpjegah f’diversi kostruzzjonijiet minnu magħmula. Din il-Qorti hi allura sodisfatta illi hawn si tratta ta’ bejgħ bl-ingrossa u mhux bl-imnut u konsegwentement il-preskrizzjoni applikabbli kienet ċertament dik indikata mill-appellat attur fir-risposta tal-appell tiegħu u cioè s-subinciz (f) tal-artikolu 2156 tal-Kodiċi Ċivili.”

Il-merkanzija mixtrija fil-każ *de quo* żgur ma tikkwalifikax taħt din id-definizzjoni mogħtija mill-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna ta’ bejgħ bl-imnut u għaldaqstant ma tapplikax l-preskrizzjoni taħt dan l-artikolu.

Mill-banda l-oħra l-artikolu 2149(a) tal-Kap. 16 jgħid:

“2149. L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta’ sentejn:

(a) l-azzjonijiet tal-bennejja ta’ bastimenti jew bcejjeċ oħra tal-baħar, u tal-kuntratturi ta’ bini ieħor jew ta’ xogħlijiet oħra ta’ injam, ġebel, jew materjal ieħor, għall-opri maħdumin minnhom jew għall-materjali li jfornu; ...”

Tqis illi lanqas m’għandha tapplika l-preskrizzjoni taħt dan is-subartikolu tal-liġi għaliex is-soċjetà attriċi ma kinitx qiegħda taġixxi bħala bennejja ta’ bastiment jew bħala kuntrattur ta’ bini ieħor jew ta’ xogħlijiet oħra għall-opri maħdumin minnhom jew għall-materjali li jfornu. Biex jiġi determinat b’mod korrett it-terminu ta’ preskrizzjoni applikabbli, wieħed irid l-ewwel u qabel kollox janalizza u jiddetermina n-natura tal-azzjoni kif dedotta fir-Rikors Maħluf.⁴³ It-terminu ta’ preskrizzjoni applikabbli f’każ bħalma huwa dan ta’ konsenja ta’ materjal, merkanzija u provvisti ta’ servizzi relatati, huwa dak ta’ ħames snin *ai termini* tal-artikolu 2156(f) tal-Kap. 16.⁴⁴ Il-Qorti però hija marbuta li tqis biss il-preskrizzjoni speċifika sollevata mis-soċjetà konvenuta u ma tistax *ex officio* tagħti effett għall-preskrizzjoni, jekk din ma tkunx giet eċċepita mill-parti interessata.⁴⁵ Il-Qorti ma tistax minn rajha tqis li jeżisti terminu preskrittiv ieħor⁴⁶, għaliex jekk isir dan il-Qorti tkun qiegħda tindaħal u “tissupplixxi għall-parti eċċipjenti f’materja odjuża li fiha ma tistax tiegħu inizjattiva”.⁴⁷

⁴³ Ara f’dan is-sens **Borg vs Testaferrata Bonici**, Q.A., 24.03.1958.

⁴⁴ Ara f’dan is-sens **Lt. Col. Gustav Caruana pro et noe vs. Air Supplies & Catering Company Limited**, Q.A., 27.05.2005.

⁴⁵ Ara l-artikolu 2111 tal-Kap. 16.

⁴⁶ **Stencil Pave (Malta) Ltd vs. Dr. Maria Deguara noe**, P.A., 30.10.2003.

⁴⁷ App. Civ. 110.5.1956, **Cali vs. Galea** (Kollez. Vol: XL.i.166).

Għar-raġunijiet hawn fuq mogħtija anki dawn iż-żewġ eċċezzjonijiet għandhom jiġu miċħuda.

Decide

Għaldaqstant għar-raġunijiet mogħtija, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

- (1) Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tas-soċjetà konvenuta;**
- (2) Tiddikjara illi s-soċjetà attriċi hija kreditriċi tas-soċjetà konvenuta fl-ammont ta' mija u ħmistax-il elf, seba' mija tmienja u ħamsin Euro u disgħa u disgħin ċenteżmu (€115,758.99) rappreżentanti prezz ta' konsenji ta' materjal, merkanzija u provvisti ta' servizzi relatati;**
- (3) Tikkundanna lis-soċjetà konvenuta tħallas lis-soċjetà attriċi s-somma ta' mija u ħmistax-il elf, seba' mija tmienja u ħamsin Euro u disgħa u disgħin ċenteżmu (€115,758.99) bl-imgħax legali fuq l-ammonti individwalment fatturati mid-dati tar-rispettivi fatturi skont kif elenkati fl-*istatement* immarkat Dok PR1, sal-ġurnata tal-pagament effettiv.**

Bl-ispejjeż ta' dawn il-proċeduri u tal-ittri ufficjali tal-21 ta' Jannar, 2009 u tal-4 ta' Frar, 2011 kif ukoll tal-Mandat ta' Sekwestru Nru 1036/11 kontra s-soċjetà konvenuta J.V. Investments Limited.

Moqrija.